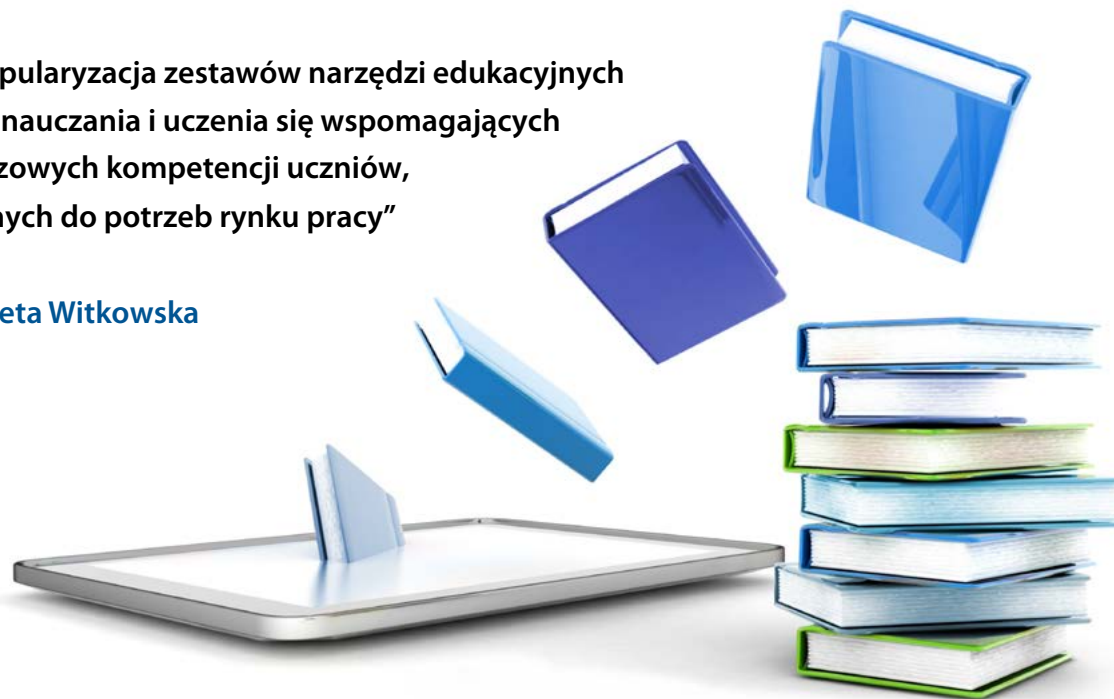

PRZEWODNIK PO NARZĘDZIACH EDUKACYJNYCH DO NAUKI JĘZYKÓW OBCYCH

Języki obce nowożytnie: angielski, niemiecki, hiszpański, francuski, włoski i rosyjski

Projekt „Popularyzacja zestawów narzędzi edukacyjnych oraz metod nauczania i uczenia się wspomagających rozwój kluczowych kompetencji uczniów, dostosowanych do potrzeb rynku pracy”

Oprac. Elżbieta Witkowska

Materiał powstał w ramach projektu niekonkurencyjnego pn.: **Popularyzacja zestawów narzędzi edukacyjnych oraz metod nauczania i uczenia się wspomagających rozwój kluczowych kompetencji uczniów, dostosowanych do potrzeb rynku pracy**, dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

SPIS TREŚCI

Wstęp – O zestawach narzędzi edukacyjnych słów kilka	2
Niezbędnik językowy, czyli narzędzia edukacyjne w warsztacie pracy nauczyciela języka obcego	5
Programy nauczania, czyli solidna podstawa	7
Poradnik wszystko nam powie, czyli wszystko w jednym dokumencie	10
Przedmiotowe puzzle, czyli scenariusze interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych	13
Obserwuj, oceniaj, opisz, czyli narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia do ewaluacji kompetencji kluczowych	14
Narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia do ewaluacji procesu rozwijania kompetencji kluczowych	24
Podsumowanie	25

WSTĘP – O ZESTAWACH NARZĘDZI EDUKACYJNYCH SŁÓW KILKA

Rzeczywistość, w której obecnie żyjemy, to czas dynamicznych zmian w wielu sferach naszego życia. Te zmiany wymuszają konieczność wprowadzania zmian także w edukacji, aby jak najlepiej przygotować młodych ludzi do życia po opuszczeniu murów szkolnych. Oznacza to, że warsztat pracy nauczyciela również musi podlegać zmianom, a sam nauczyciel powinien stale rozwijać swoje kompetencje zawodowe. Dzięki temu będzie w stanie efektywnie przekazywać wiedzę uczniom i rozwijać w nich wymagane kompetencje i umiejętności.

W Ośrodku Rozwoju Edukacji (ORE), którego celem jest podejmowanie i realizacja działań na rzecz doskonalenia systemu oświaty oraz podnoszenia jakości edukacji w obszarze kształcenia ogólnego i wychowania, zrealizowano projekty¹, których efektem jest pozyskanie 53 zestawów narzędzi edukacyjnych. Zestawy te są dostępne bezpłatnie na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej i stanowią wszechstronne wsparcie dla środowiska edukacyjnego w codziennej pracy dydaktycznej. Kto może z nich korzystać?

- 1. Trenerzy, nauczyciele konsultanci, doradcy metodyczni**, którzy mogą wykorzystać zestawy jako materiał bazowy lub przykładowy do przygotowania i realizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli.

¹ Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy (2017–2019); Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy (2020–2023).

2. **Nauczyciele poszczególnych przedmiotów** poszukujący pomysłów i wskazówek w zakresie nowych rozwiązań dydaktycznych i metodycznych.
3. **Nauczyciele z krótkim stażem lub rozpoczynający pracę w szkole**, którzy potrzebują wsparcia zarówno teoretycznego w zakresie dydaktyki i metodyki, jak i praktycznego w planowaniu, realizacji i ocenianiu procesu nauczania.
4. **Inne osoby zainteresowane edukacją**. Zestawy mogą być przydatne dla wszystkich zaangażowanych w kwestie związane z edukacją.

Każdy z zestawów składa się z:

1. programu nauczania (wraz z konspektami lekcji);
2. poradnika metodycznego z pięcioma przykładowymi scenariuszami lekcji;
3. scenariuszy interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych;
4. narzędzi pomiaru dydaktycznego oraz narzędzi do ewaluacji kompetencji kluczowych.

Edukacja w dzisiejszych czasach wymaga kompleksowego podejścia, które uwzględnia różnorodne potrzeby uczniów oraz dynamicznie zmieniające się środowisko nauczania. Zestawy dydaktyczne są przykładem takiego podejścia. Przyjęta struktura całości zapewnia wsparcie w zakresie realizacji całego procesu dydaktycznego, zaczynając od programu nauczania i zapoznania się z podstawą programową, wymaganiami podstawowymi oraz szczegółowymi i warunkami oraz sposobami realizacji kształcenia, poprzez poradnik metodyczny, gdzie znajdują się praktyczne wskazówki, jak planować, realizować i następnie oceniać realizację ww. wymagań, a następnie jak wdrażać je, planując oraz realizując zadania projektowe, aby ostatecznie poddać ocenie i refleksji działania własne oraz ich efekt w postaci postępów ucznia.

O spójności zestawów świadczy nie tylko ich budowa, lecz także obecność elementów ważnych w dzisiejszej edukacji, którymi są m.in.:

- nauczanie oparte na holistycznym rozwoju ucznia;
- indywidualizacja procesu nauczania i uwzględnienie specjalnych potrzeb edukacyjnych;

- właściwy dobór metod i technik nauczania w nauczaniu stacjonarnym oraz zdalnym (aktywizujących i rozwijających ciekawość poznawczą oraz budujących motywację ucznia);
- rozwijanie strategii wspierających uczenie się;
- rozwijanie kompetencji kluczowych i umiejętności miękkich ukierunkowanych na przygotowanie ucznia do funkcjonowania w życiu prywatnym oraz na rynku pracy po ukończeniu szkoły;
- interdyscyplinarność;
- monitorowanie postępów ucznia oparte na ocenianiu kształtującym, samoocenie i procesie refleksji.

Mimo że zestawy stanowią kompletny zbiór, użytkownicy mogą korzystać z nich zgodnie z własnymi potrzebami, wybierając przedmiot, etap edukacyjny lub dowolną część zestawu, np.: poradnik metodyczny lub któryś z jego rozdziałów, scenariusz interdyscyplinarnego projektu lub jeden z dostępnych testów. Istotne, aby korzystający z materiałów nauczyciele nie traktowali ich jako jedynie słusznej drogi realizacji kształcenia, ale aby inspirowali się pomysłami autorów tych materiałów, modyfikowali je, wykorzystywali, rozwijali własną kreatywność i wzbogacając je własnymi rozwiązaniami, tworzyli własny warsztat pracy, uzupełniany i dostosowywany do zmieniającej się rzeczywistości edukacyjnej.

Poniżej zaprezentowane zostaną zestawy do nauki **języków obcych**. Celem tej prezentacji jest zapoznanie czytelnika z głównymi cechami charakteryzującymi te zestawy, ich przydatność na trzech etapach edukacyjnych, kompleksowość i możliwość ich wariantowego wykorzystania i dostosowania do swoich potrzeb.

Przytoczone przykłady poszczególnych części zestawów służą jedynie zilustrowaniu ich zawartości i zachęceniu do bliższego zapoznania się z całością zestawu i nie mają charakteru wartościującego.

NIEZBĘDNIK JĘZYKOWY, CZYLI NARZĘDZIA EDUKACYJNE W WARSZTACIE PRACY NAUCZYCIELA JĘZYKA OBCEGO

Wśród wspomnianych 53 zestawów pokażny zasób stanowią materiały dla sześciu języków obcych nowożytnych: angielskiego, niemieckiego, hiszpańskiego, francuskiego, włoskiego i rosyjskiego.

Nauczyciel znajdzie w tych materiałach praktyczne wskazówki, jak rozpocząć i jak krok po kroku realizować nauczanie języka obcego, zgodnie z wymaganiami i zaleceniami podstawy programowej (z uwzględnieniem jej wariantów) oraz potrzebami rozwojowymi ucznia na danym etapie edukacyjnym i z uwzględnieniem specyfiki danego języka. Materiały te pokazują, jak wprowadzać ucznia w świat nauki na początku edukacji i jak poprowadzić go poprzez kolejne etapy, otwierając proces uczenia się przez całe życie, dbając o wszechstronny rozwój ucznia oraz rozwijając nadrzędny cel kształcenia językowego – sprawne porozumiewanie się w języku obcym w mowie i w piśmie.

Nauka języka obcego to wieloletni proces, który powinien przede wszystkim przyczyniać się do wszechstronnego rozwoju ucznia. Istotne jest, aby od jego początku pomóc uczniom oswoić się i osłuchać z nowym językiem, rozbudzić pozytywne nastawienie do jego nauki oraz budować postawę otwartości i szacunku wobec różnorodności języków oraz kultur, przy jednoczesnym wspieraniu ucznia w budowaniu poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości. Ważne, aby w całym cyklu kształcenia umożliwiać uczniowi osiągnięcie różnych, właściwych dla danej sytuacji oraz motywacji, celów komunikacyjnych przy jednoczesnym i stopniowym dążeniu do osiągania przez ucznia coraz wyższego stopnia poprawności językowej. Poczucie sprawczości i przekonanie o przydatności nauki języka będą budować jego motywację oraz zainteresowanie nauką języka, a tym samym pozytywnie wpłyną na rozwijanie kompetencji językowych.

Wprowadzenie w życie wszystkich tych założeń, zróżnicowanych z oczywistych względów na każdym etapie edukacyjnym, to wyzwanie wymagające świadomego zaplanowania nauczania, zróżnicowanych i odpowiednich warunków sprzyjających jego realizacji – takich, które zaprocentują

długotrwałymi efektami, a uczniowie chętnie i świadomie będą budować swoje kompetencje językowe na kolejnych etapach edukacyjnych. Autorzy zestawów, świadomi celów i wymagań edukacji językowej, dołożyli starań, aby jak najpełniej przekazać je w formie praktycznych wskazówek, które będą wsparciem dla nauczyciela.

Poszczególne części każdego zestawu zostały opracowane według takiej samej struktury, zapewniając tym samym spójność i przejrzystość całości zestawu, jak również spójność pomiędzy etapami edukacyjnymi w zakresie danego języka obcego. O ile cele kształcenia i wychowania omówione w zestawach będą zbieżne, gdyż wynikają one z zapisów podstawy programowej, o tyle sposób realizacji kształcenia zależy od przyjętych przez autorów koncepcji i podejść naukowych oraz spójnych z nimi metod i technik pracy.

Edukacja wczesnoszkolna to okres rozpoczynający także naukę języka obcego. Rzeczywistość pokazuje, że najczęściej jest to język angielski, ale nauczyciel znajdzie w zestawach także materiały do innych ww. języków dla klas I–III. Daje to możliwości wprowadzania nauki języka innego niż angielski, o ile takie możliwości pojawią się w danej szkole.

Kiedy siedmiolatki przekraczają we wrześniu próg szkoły, wkraczają nie tylko do nowego budynku, lecz także do nowego dla siebie świata. Otaczają je nowe sprzęty, nowe osoby i nowi koledzy, a do tego muszą nauczyć się zasad i reguł funkcjonowania w szkolnej codzienności. Choć pierwsze doświadczenia nauki i adaptacji do współpracy w grupie dzieci poznały w przedszkolu, to wdrożenie się do życia w szkole jest ogromnym przeżyciem, niesie mnóstwo nowych wrażeń – pozytywnych, ale także czasem negatywnych. Jak zatem pomóc dzieciom przejść przez pierwsze lata nauki tak, aby zachowały w sobie ciekawość świata, chęć i motywację do poznawania tego, co nowe, odkrywania własnych możliwości, a tym samym, aby umiały radzić sobie równie dobrze z sukcesem jak i z porażką?

Aby zapewnić dzieciom łagodne przejście ze świata zabawy do nauki w szkole i przygotować je do podjęcia nauki na drugim etapie edukacyjnym, edukacja w klasach I–III to edukacja zintegrowana, którą zgodnie z zaleceniami podstawy programowej powinny charakteryzować:

1. spokój i systematyczność procesu nauki;
2. wielokierunkowość;
3. dostosowanie tempa pracy do możliwości psychoruchowych każdego ucznia;
4. dostosowanie poznawanych zagadnień do możliwości percepcyjnych ucznia.

Realizacja tak złożonego procesu to spore wyzwanie dla wszystkich nauczycieli oraz osób odpowiedzialnych za proces wychowania i edukacji. Niezbędna wiedza fachowa i znajomość potrzeb rozwojowych dzieci muszą być wsparte wnikliwą lekturą fachową i znajomością podstawy programowej, aby właściwie zaplanować cały proces, w którym edukacja z zakresu języka obcego nowożytnego będzie w pełni zintegrowana z pozostałymi edukacjami.

PROGRAMY NAUCZANIA, CZYLI SOLIDNA PODSTAWA

Programy nauczania (wraz z konspektami zajęć/lekcji), traktowane w zestawach narzędzi jako materiał nadrzędny, wyznaczają główny kierunek realizacji edukacji w obszarze danego języka. Jak wspomniano powyżej, poszczególne części zestawów opracowano na wspólnym wzorcu, zachowując takie same obligatoryjne części (np. charakterystyka i cele programu, treści kształcenia, organizacja warunków i sposoby realizacji kształcenia, metody, techniki i formy pracy itd.), zgodność z metodyką nauczania danego języka obcego oraz z dowolnie wybraną przez Autorów koncepcją realizacji kształcenia.

Jako przykład wewnętrznej spójności można przytoczyć programy nauczania, w których znajdziemy odniesienia do wymienionych powyżej wymagań formalnych, jak również elementy wspólne, takie jak m.in:

- stopniowe osvajanie dziecka z nowym językiem obcym i z jego brzmieniem;
- dostosowanie nauczania do potrzeb i możliwości dzieci (w tym założenia edukacji włączającej);
- metody i techniki pracy odwołujące się do multisensoryczności, gdzie uczeń poznaje język w powiązaniu z ruchem, zabawą, baśniami, rymowankami, piosenką itp.;
- nauczanie poprzez zabawę wraz z wykorzystywaniem tematyki bliskiej dziecku i jego otoczeniu;
- dbałość o wszechstronny rozwój dziecka, z uwzględnieniem rozwijania kompetencji kluczowych i umiejętności miękkich.

Przykładem innowacyjnego podejścia jest program do nauki języka angielskiego Katarzyny Sobańskiej (**Mój mały świat opowiedziany po angielsku**), który opracowano na podstawie koncepcji wspierających bezpieczne i przyjazne środowisko szkolne. Autorka już w roku 2019, kiedy nasze szkoły zaczęły przyjmować coraz więcej uczniów cudzoziemskich i klasy przestały być homogeniczne, zauważyła konieczność tworzenia przyjaznego środowiska kształcenia i wychowania opartego na tolerancji, wzajemnym szacunku i budowaniu własnej tożsamości. Wartości przyjętej przez Autorkę pedagogiki międzykulturowej, promującej edukację rozwijającą tolerancję i poszanowanie innych kultur oraz budowanie własnej tożsamości, stanowią o aktualności programu w sytuacji, kiedy od chwili wybuchu wojny na Ukrainie polskie szkoły przyjęły i przyjmują nadal dzieci uchodźców z Ukrainy oraz innych krajów, gdzie codzienne życie stało się dużym zagrożeniem. Autorka wskazuje także na fakt, że dzieci, które trafiają do szkoły, pochodzą z różnych środowisk i domów, w których dorośli komunikują się z nimi werbalnie i niewerbalnie na swój sposób, co wpływa na jakość procesu nauki i uczenia się. Stąd autorka wykorzystuje w programie elementy teorii Johna Bowlby'ego, które odwołują się do różnych modeli relacji rodzic–dziecko oraz konsekwencji tych relacji w późniejszym sposobie komunikowania się dzieci z osobami dorosłymi. Taka wiedza pomoże nauczycielowi w budowaniu pozytywnych relacji z uczniami. Pogłębione

umiejętności nauczyciela z całą pewnością wywołają pozytywną reakcję uczniów oraz ostatecznie wpłyną na osiągnięcie sukcesów edukacyjnych.

Z kolei Barbara Muszyńska w swoim programie, także do nauki języka angielskiego, korzysta z podejścia CLIL (zintegrowane nauczanie przedmiotowo-językowe), które wpisuje się z ideą zintegrowanej edukacji. W programie pn. **SOFT CLIL** Autorka prezentuje, jak treści nauczania z innych obszarów można wplatać w nauczanie języka obcego, zapewniając tym samym holistyczny rozwój dziecka. Autorka wykorzystuje także koncepcję myślenia narracyjnego, postrzeganego jako sposób rozumienia świata, sprzyjającego interakcji i komunikacji z innymi. Myślenie narracyjne wspiera rozumienie i zapamiętywanie, daje nauczycielowi możliwości łączenia treści nauczania z treściami bliskimi i ważnymi dla ucznia, dzięki czemu wzmacniamy ciekawość i motywację wewnętrzną ucznia.

Program Anny Kentnowskiej i Rafała Otręby **Moja przygoda z niemieckim** opiera się na elementach neurodydaktyki, wykorzystuje elementy nauczania przyjaznego ludzkiemu mózgowi. W tej koncepcji punktem wyjścia jest poznanie zasad funkcjonowania ludzkiego mózgu oraz zaprojektowanie procesu nauczania z wykorzystaniem wiedzy o tych zasadach i uwzględnieniem warunku, że uczeń powinien doznawać podczas lekcji jak najwięcej możliwości stymulowania rozwoju mózgu. Nauczyciel tworzy sytuacje, w których uczeń będzie miał możliwość emocjonalnego przeżycia, powodującego doznanie uczucia radości oraz sukcesu. Emocjonalny stosunek do nauki powoduje także, że znalezione przez uczniów rozwiązania danych problemów długo zachowują się w pamięci.

Agnieszka Kostrzak-Kirylak, autorka programu do języka hiszpańskiego **Entre amigos**, podkreśla wagę wdrażania ucznia do uczenia się przez całe życie, rozwijania kompetencji kluczowych i umiejętności miękkich od najmłodszych lat, m.in.: na podstawie założeń podejścia komunikacyjnego zorientowanego na skuteczne porozumiewanie się w języku obcym.

Odzwierciedleniem dostosowania powyższych programów do specyfiki nauczania języka obcego na wczesnym etapie edukacyjnym są:

- tytuły programów (np: **Mój mały świat opowiedziany po angielsku, Moja przygoda z niemieckim, BawMY się rosyjskim!, Entre amigos – Wśród przyjaciół!**);
- scenariusze – krótkie konspekty lekcji prezentujące w sposób praktyczny, jak organizować lekcję/zajęcia, zgodnie z zasadami metodyki i z potrzebami uczniów, opatrzone tematami o brzmieniu zciekawiającym dziecko, np.:
 - język niemiecki: **Mój nowy plecak, a w nim...; Jaś i Małgosia mieszkają w domu z piernika, a ja mieszkam...;**
 - język angielski: **Barwy wokół nas; Język wokół nas; Świat wokół nas; Pod moją stopą na podwórku; Umiem robić wiele rzeczy;**
 - język francuski: **Jacques to nasza pacynka; O rudej kurce, która chciała upiec ciasto.**

PORADNIK WSZYSTKO NAM POWIE, CZYLI WSZYSTKO W JEDNYM DOKUMENCIE

Poradniki to kompendium wiedzy i praktyki w jednym. Opracowane do nauki 6 języków omawiają wybrane w programach teorie, koncepcje i podejścia naukowe. Przy uwzględnieniu specyfiki danego języka obcego pokazują krok po kroku, jak zaplanować, realizować i poddać ewaluacji własny proces nauczania. Poradniki, podobnie jak programy nauczania, zostały opracowane według takiego samego wzorca, obejmującego takie części, jak:

1. Planowanie pracy w procesie dydaktycznym i wychowawczym;
2. Nauczanie danego języka obcego na I etapie edukacyjnym;
3. Organizacja procesu dydaktycznego – zasady pracy na lekcji języka obcego;
4. Nauczane treści kształcenia;
5. Monitorowanie i ocenianie postępów ucznia;
6. Zadania nauczyciela w kontekście realizacji założeń edukacji włączającej;
7. Przykładowe scenariusze lekcji ilustrujące zagadnienia omawiane w poradniku.

Nauczyciel danego języka znajdzie w poradniku odwołania do podstawy programowej, dzięki czemu, planując swoją pracę, będzie wiedział, jakie treści nauczania musi uwzględnić, jak planować proces kształcenia w roku szkolnym i jak zaplanować daną jednostkę lekcji/zajęć. Każdy z poradników rozszerza treści z programów nauczania o wskazówki, jak realizować naukę języka w okresie wczesnoszkolnym, tj. jak przygotować warsztat pracy, jak dobierać metody, techniki i formy pracy, uwzględniając indywidualne potrzeby uczniów oraz, co bardzo ważne, jak integrować nauczanie języka z innymi rodzajami edukacji, aby nauczanie miało charakter holistyczny oraz przyczyniało się do ogólnego rozwoju dziecka, pogłębiało jego wiedzę o świecie i rozwijało umiejętności językowe.

Autorzy poradników wiele miejsca poświęcają także na omówienie kwestii związanych z rozwijaniem u uczniów kompetencji kluczowych oraz tzw. umiejętności miękkich. Agnieszka Kilijańska, autorka poradnika do programu do nauki języka francuskiego, pokazuje, jak w praktyce wykorzystać klasyfikację celów edukacyjnych według Benjamin Blooma. Autorka wskazuje na korelację pomiędzy pracą z dziećmi od klasy I a stopniem osiągnięcia przez nich sukcesu na wyższych poziomach edukacji. „Uczymy się najprostszych działań, następnie wykorzystujemy je w dalszej nauce”. Autorka, odwołując się do strefy kognitywnej, przypomina kategorie: zapamiętywanie, zrozumienie, zastosowanie, analizowanie, ocenianie, tworzenie i podaje przykłady, jak rozwijać u małych uczniów pierwsze trzy umiejętności ze stopniowym rozwijaniem tych bardziej złożonych:

Jak pisze dalej Autorka: „Zapamiętywanie dotyczy głównie nauki słownictwa, wyrażen i konstrukcji językowych. Na etapie edukacji wczesnoszkolnej wykorzystujemy najczęściej ilustracje, quizy, opisy. Musimy zadać dzieciom konkretne pytania, by dowiedzieć się, czy wyniosły z lekcji pożądane informacje. Zrozumienie to przede wszystkim klasyfikacja, tłumaczenie i objaśnienie słów. Posługujemy się zazwyczaj przykładami prostych zdań, odgrywaniem ról. Stawiamy pytania sprawdzające stopień zrozumienia danego materiału. Zastosowanie polega na użyciu nowych elementów w różnych kontekstach, dostrzeżeniu zależności między elementami języka. Stwarzamy tutaj odpowiednie sytuacje językowe, pokazujemy filmiki tematyczne. Analiza polega na znalezieniu

związków między elementami językowymi, na porównaniu ich ze sobą. Uczeń musi połączyć zdobyte informacje i wyciągnąć wnioski”.

Do procesów poznawczych, odkrywania własnych talentów oraz rozwijania kreatywności uczniów nawiązuje Natalia Tengowska, autorka poradnika do nauki języka angielskiego, pokazując, jak metodą małych kroków dochodzić do trudniejszych zadań. Autorka wskazuje na wagę uwzględnienia w planowaniu zajęć elementów takich, jak: zachowanie rutyny i częste powtórki poprzez zróżnicowane aktywności, przy jednoczesnej akceptacji tzw. fazy ciszy u dzieci, zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa. W poradniku tym Autorka omawia szczegółowo metody i techniki pracy z dzieckiem, wynikające z przyjętych w programach nauczania podejść i koncepcji, np.: podejście CLIL czy nauczania przyjaznego mózgowi.

Z kolei o rozwoju społecznym dzieci i związanym z tym doborem form i metod pracy pisze m.in. Agnieszka Kostrzak-Kirylak, autorka poradnika do nauki języka hiszpańskiego. „Rozpoczęcie nauki w szkole przypada na czas w życiu dziecka definiowany przez neuropedagogów jako okres krytyczny. Dziecko zmuszone jest do wyjścia ze swego egocentrycznego świata i próby zaistnienia oraz bycia zaakceptowanym w grupie rówieśniczej. W miarę rozwoju dziecko uczy się dostosowania swoich reakcji i zachowań do zasad i oczekiwań społeczności, w której funkcjonuje”. Autorka zachęca do wyboru właściwych form (praca indywidualna, w parach, małych grupach, z całym zespołem klasowym) i metod, proponując m.in. pracę metodą projektu, która wspiera uczenie się współpracy w grupie i budowania właściwych relacji, „dzięki realizacji projektu uczniowie zyskują poczucie solidarności, wzmacnia się ich poczucie wartości i pewności siebie”, pisze dalej Autorka.

Poradniki kończy zestaw 5 rozbudowanych scenariuszy – pomysłów na zaplanowanie i przebieg lekcji. Scenariusze te są praktycznym wsparciem szczególnie dla młodych nauczycieli rozpoczynających pracę dydaktyczną lub też dla tych, którzy posiadają doświadczenie w nauczaniu zintegrowanym, ale poszukują nowych pomysłów na organizację lekcji języka obcego.

Przykłady scenariuszy uwzględniających specyfikę danego języka

1. Język rosyjski – scenariusz dla II klasy **Poznajemy samogłoski jotowane: E e, Ё ё**, mający na celu zapoznanie ucznia z kolejnymi literami nowego dla niego alfabetu. Scenariusz prezentuje, jak wspierać ucznia w pisaniu po śladzie i samodzielnym zapisywaniu poznawanych liter, w ich łączeniu oraz poprawnym wymawianiu ww. samogłosek.
2. Język angielski – scenariusz dla I klasy: **Let's go on a picnic – Idziemy na piknik** jest prezentacją elementów metody TPR (Total Physical Response – Reagowanie całym ciałem) – metody naturalnej i wielozmysłowego nauczania. Nauczyciel wykorzystuje piosenkę, wspieraną gestem, realia do prezentacji słownictwa, karty obrazkowe do zwrócenia uwagi na zdrowe produkty. Uczniowie mogą dotknąć, powąchać, a nawet posmakować produkty, o których się uczą na lekcji. Scenariusz zawiera także propozycję alternatywnej realizacji lekcji, np. w warunkach nauczania zdalnego.
3. Język niemiecki – scenariusz dla klasy I **Auf dem Bauernhof**, zawierający prezentację nauczania nazw zwierząt gospodarskich poprzez pracę z bajką z wykorzystaniem techniki kamishibai. Lekcja jest także propozycją rozwijania umiejętności manualnych i kreatywności poprzez prace plastyczne.

PRZEDMIOTOWE PUZZLE, CZYLI SCENARIUSZE INTERDISCYPLINARNYCH PROJEKTÓW EDUKACYJNYCH

Trzecia część każdego zestawu to 5 scenariuszy interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych. Scenariusze te pełnią bardzo ważną funkcję, gdyż spinają w całość założenia teoretyczne z propozycjami ich praktycznej realizacji i choć służą bezpośrednio nauczycielom, to skierowane są do realizacji przez ucznia – dlatego też muszą odpowiadać jego potrzebom rozwojowym, poznawczym, ale także zainteresowaniom.

W edukacji wczesnoszkolnej, opartej na zintegrowanym kształceniu, praca projektowa to naturalnie nasuwający się sposób pracy z małym uczniem.

Jako przykład takiej integracji nauki języka oraz wiedzy z innych dziedzin, jak również propozycji rozwijania w małych uczniach kompetencji kluczowych, może posłużyć jeden ze scenariuszy opracowany do nauki języka francuskiego, autorstwa Agnieszki Kilijańskiej, pod polskim tytułem: **Moja mała ojczyzna – kto mieszka obok mnie?** Autorka pokazuje, w jaki sposób edukacja językowa wspierana jest treściami z edukacji polonistycznej, społecznej, plastycznej, muzycznej i informatycznej. Treści językowe są wprowadzane stopniowo i w sposób zróżnicowany, z dbałością o dostosowanie tempa pracy do możliwości uczniów. Autorka proponuje wykorzystać metody omawiane w poradnikach, m.in.: podejście komunikacyjne, TPR (Total Physical Response – technika reagowania całym ciałem), metodę narracyjną czy impresyjną i podaje przykład, jak z nimi pracować. Dzieci poznają najbliższą okolicę, legendy i piosenki swojego regionu, które zintegrowane są z zadaniami językowymi, przygotowują także przedstawienie teatralne. W trakcie wspólnie realizowanych zadań uczniowie uczą się m.in.: odpowiedzialności za pracę swoją i swojej grupy, rozwijają zaangażowanie, samodzielność, kreatywność, zręczność oraz myślenie twórcze. Projekt kończy się ewaluacją i oceną wyników pracy, w których Autorka pokazuje, jak wdrażać ocenianie kształtujące, jakie kryteria przyjąć oraz jak angażować uczniów w proces ewaluacji.

OBSERWUJ, OCENIAJ, OPISZ, CZYLI NARZĘDZIA POMIARU DYDAKTYCZNEGO I NARZĘDZIA DO EWALUACJI KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

Ta część zamyka zestaw wskazówkami, jak radzić sobie z na ogół trudnym dla nauczyciela procesem oceny postępów ucznia tak, aby był on motywujący ucznia do rozwoju, dostarczał informacji o jego mocnych stronach i wspierał rozwijanie talentów. Ocenianie na tym etapie opiera się głównie na obserwacji pracy i zachowania ucznia, właściwie prowadzonej informacji zwrotnej oraz refleksji.

Jednym z przykładów ilustrujących kluczowe informacje nt. oceniania na I etapie edukacyjnym jest materiał **W krainie języka niemieckiego**, opracowany przez Monikę Janicką. Czytelnicy znajdą tu m.in. przykłady testów diagnostycznych, arkusze samooceny i oceny koleżeńskiej oraz arkusze ewaluacji kompetencji kluczowych i uniwersalnych. Przykłady te wsparte są instrukcją, w jakim celu oraz w jaki sposób korzystać z załączonych materiałów.

II etap edukacyjny – nauczanie zorientowane na budowanie umiejętności skutecznego porozumiewania się i dążenia do coraz wyższego stopnia poprawności językowej

Uczeń na II etapie edukacyjnym kontynuuje naukę języka obcego pierwszego nauczanego od I klasy szkoły podstawowej oraz rozpoczyna w VII klasie naukę języka obcego drugiego.

Drugi etap edukacyjny przypada na okres dojrzewania i dorostania, dynamicznego rozwoju w sferze fizycznej, poznawczej, emocjonalnej, społecznej oraz moralnej. Rozwija się myślenie abstrakcyjne, pamięć logiczna i wydłuża się okres koncentracji. Uczeń potrafi dłużej skupić uwagę na czytaniu, pisaniu, łatwiej zrozumie reguły gramatyczne, zapamięta słownictwo. Rozwój percepcji słuchowej i wizualnej wpływa na rozwój sprawności rozumienia ze słuchu i lepsze opanowanie wymowy. Uczeń ma silną potrzebę więzi z rówieśnikami i ich akceptacji.

Charakterystyka tego okresu wpływa na planowanie i realizację kształcenia na II etapie. Program nauczania do języka angielskiego dla podstawy II.1 pn. **SOFT CLIL** Barbary Muszyńskiej pokazuje, jak różnicować nauczanie w tej grupie wiekowej, zachowując charakter nauczania spiralnego – budowania wiedzy i przyswajania treści na bazie wiedzy przyswojonej wcześniej. W programie znajdziemy kontynuację podejścia CLIL z I etapu edukacyjnego oraz myślenie narracyjne, ale tu wzbogacone o podejście dialogowe wraz z nauczaniem problemowym (**Problem based learning**), metodami aktywizującymi, które sprzyjać mają lepszemu przyswajaniu treści językowych i niejęzykowych, rozwijaniu kompetencji poprzez działanie. Autorka podkreśla rolę budowania

motywacji ucznia i zaciekawienia przedmiotem, przez właściwy dobór tematów ciekawych dla ucznia, zastosowanie nowych technik i metod pracy oraz budowanie pozytywnych relacji w klasie.

Podobne stanowisko reprezentują autorzy programów do pozostałych języków obcych bez względu na to, czy język nauczany jest jako pierwszy, czy drugi. Podejście interdyscyplinarne i dobór tematyki angażującej ucznia, stosowanie metod oraz technik pracy opartych na założeniach konstruktywizmu, czyli zachęcanie ucznia do samodzielnego poszukiwania i odkrywania oraz zrozumienia wiedzy i organizację nauki w atmosferze, gdzie uczeń czuje się bezpiecznie, znajdziemy m.in. w programach do języka włoskiego autorstwa Emilii Rutkowskiej **Italiano per gioco**, rosyjskiego autorstwa Beaty Gawęckiej-Ajchel **На хорошем уровне/Na dobrym poziomie** czy w Programie nauczania języka francuskiego na II etapie w klasach VII–VIII autorstwa Agnieszki Rutkowskiej-Sagata i Katarzyny Wierzbickiej-Ziembickiej.

Dbałość Autorów o dobór angażującej i zróżnicowanej tematyki przejawia się choćby w scenariuszach opatrzonych pobudzającymi ciekawość ucznia tytułami, np.:

- w scenariuszach do programu nauczania języka angielskiego dla SP Barbary Muszyńskiej, np. **Bezpieczeństwo w sieci. Studium przypadku; Czym jest historia? Nakręćcie filmik; Dlaczego czasem nie potrafimy kontrolować swoich emocji?; Kamuflaż w świecie zwierząt; Odkrywanie planet to świetna zabawa;**
- w scenariuszach interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych, np. **Z wizytą we francuskiej pâtisserie; Ubrania z odzysku, czyli ekologiczny pokaz mody** (język francuski, autorstwa Karoliny Wawrzonek); **Damy, rycerze i zamki, Rower, mapa i przygoda** (język niemiecki, autorstwa Reginy Strzemeskiej i Iwony Kretek);
- w scenariuszach do Poradnika metodycznego np.: **Przygotowujemy lapbooka o Rosji i języku rosyjskim; Czy język rosyjski jest podobny do polskiego? Zjawisko interferencji językowej, czyli językowy miszmasz** (język rosyjski, autorstwa Beaty Gawęckiej-Ajchel).

Autorzy poradników kierowanych do nauczycieli języków na II etapie edukacyjnym omawiają planowanie i realizację nauczania w nawiązaniu do wytycznych wskazanych w programach nauczania, rozszerzając istotnie kwestie, wskazując rozwiązania i prezentując praktyczne przykłady realizacji założeń w scenariuszach dołączonych do poradników.

W myśl dobrze znanego i często przytaczanego cytatu Konfucjusza, mówiącego o roli doświadczania i bycia zaangażowanym w poznawaniu nowych treści, Autorzy poradników wskazują na taki dobór metod i technik pracy, dzięki któremu treści nauczania mogą zostać lepiej przyswojone przez ucznia. Są wśród nich, różnie ujęte w zależności od koncepcji autorów, metody i techniki aktywizujące, np. dyskusja, wcielanie się w role, analizowanie i rozwiązywanie problemów, portfolio, projekt (rosyjski), metoda odwróconej klasy, uczenie się przez nauczanie (hiszpański), metoda stacji.

Ważnym elementem nauczania języka na II etapie jest rozwijanie w uczniach poczucia odpowiedzialności za własną naukę, budowanie w nich motywacji i poczucia sukcesu. Sprzyjają temu strategie uczenia się, które pomagają uczniom osiągać lepsze rezultaty w nauce. Te kwestie znajdziemy np. w poradnikach do języka rosyjskiego, niemieckiego czy angielskiego, gdzie omawiane są strategie pamięciowe, kognitywne, kompensacyjne i metakognitywne, emocjonalne oraz społeczne. Wymieniono także rolę prowadzenia przez ucznia portfolio, wdrażającego go do samooceny i odpowiedzialności za własną naukę, wskazano także jako istotne techniki, dzięki którym uczeń będzie się uczył, jak zarządzać czasem i jak radzić sobie ze stresem, podczas testów, odpowiedzi ustnych czy w czasie egzaminu.

W szkole uczeń spędza dużą część dnia, dlatego jest ważne stworzenie warunków sprzyjających nauce. Autorzy poradników wskazują, jak zorganizować środowisko klasowe, z uwzględnieniem różnych stylów uczenia się oraz w szczególności w odniesieniu do ucznia z niepełnosprawnościami, jak wyposażyć klasę, jak dobierać pomoce dydaktyczne i jak je dostosować do uczniów tego potrzebujących.

Szeroko omawiana interdyscyplinarność najpełniej uwidocznia się także na II etapie w **scenariuszach interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych**. Idea wspierania nauki języka

treściami z innych przedmiotów, to po części kontynuacja podejścia CLIL, które sprawia, że nauczanie przebiega na kilku poziomach. Uczeń wykonuje określone zadania, powtarza i poznaje wiedzę z danej dziedziny, posługując się w działaniu językiem obcym. Oprócz wiedzy przedmiotowej i językowej rozwija inne umiejętności, od prostszych do coraz bardziej skomplikowanych.

Organizacja projektu interdyscyplinarnego może sprawiać pewne trudności, szczególnie nauczycielom z mniejszym doświadczeniem. Załączone do 6 języków scenariusze stanowią w tym zakresie nieocenioną pomoc i mogą stać się dla każdego źródłem pomysłów do tworzenia własnych projektów. Można tu korzystać ze scenariusza do dowolnego języka i zaadaptować go do swoich potrzeb.

Ww. scenariusze zawierają opis organizacji pracy projektowej krok po kroku – od określenia celów projektu, wyboru tematu, zakresu treści językowych i pozajęzykowych, które zostaną zintegrowane z nauczaniem językiem, sposoby wsparcia ze strony nauczycieli innych przedmiotów, kontrakt z uczniami, zasady realizacji, przebiegu i prezentacji efektów pracy w projekcie oraz ramy czasowe realizacji całego zadania. Zawierają także opis metod i technik korelujących z tymi wskazanymi w poradnikach. W zależności od klasy, dla której są dedykowane, opierają się na innym zakresie tematycznym, np.:

- dla klasy IV: **Student Life in Magical Mr Inkblot's Academy? Join us! Uczniowska codzienność w magicznej Akademii Pana Kleksa? Bądź jednym z nas!** (integracja języka angielskiego z językiem polskim, matematyką, plastyką i informatyką);
- dla klasy VI: **Hiszpański TRYPTYK – Ile kosztuje bilet do muzeum Salvadora Dali?** (integracja języka hiszpańskiego z matematyką i plastyką);
- dla klasy VIII: **Warszawa czy Monachium? Język niemiecki inwestycją w przyszłość** (integracja języka niemieckiego z WOS przy wsparciu doradztwa zawodowego).

III etap edukacyjny – na progu dorosłego życia

Uczeń na III etapie edukacyjnym kontynuuje naukę języka obcego pierwszego, nauczanego od I klasy szkoły podstawowej na poziomie podstawowym lub rozszerzonym oraz naukę języka obcego drugiego, nauczanego od podstaw od klasy VII szkoły podstawowej².

Jest to niełatwy czas dla ucznia i nauczyciela. Przejście z okresu szkolnego do dorosłości to kluczowy moment w życiu każdego młodego człowieka. To czas, kiedy uczniowie muszą nie tylko przystosować się do nowego środowiska edukacyjnego, lecz także zacząć myśleć o swojej przyszłości zawodowej. Decyzje dotyczące wyboru kierunku studiów lub ścieżki kariery mogą wydawać się przytłaczające, ale są niezbędne do dalszego rozwoju. W tym okresie wsparcie nauczycieli jest nieocenione, ponieważ mogą oni przekazywać wiedzę, ale również pomagać w kształtowaniu umiejętności decyzyjnych i krytycznego myślenia. Ważne jest, aby uczniowie byli świadomi swoich pasji i talentów, co może im pomóc w wyborze drogi, która będzie dla nich najbardziej satysfakcjonująca i przyniesie sukces w przyszłości.

Justyna Maziarska-Lesisz, autorka programu **English in my Way**, podkreśla złożoność wyzwań stojących przed nauczycielami i uczniami w kontekście przygotowania do egzaminu maturalnego i studiów. Wskazuje na konieczność dostosowania procesu edukacyjnego do indywidualnych potrzeb uczniów, ich różnorodnych umiejętności językowych oraz tempa przyswajania wiedzy. Zwraca uwagę na specyfikę pracy z młodzieżą w okresie dojrzewania, gdzie emocjonalna niestabilność może wpływać na proces nauki. Podkreśla również znaczenie budowania pozytywnych relacji społecznych i umiejętności radzenia sobie z presją grupy, co ma bezpośredni wpływ na motywację uczniów do nauki języka angielskiego. Jest to kluczowe dla ich przyszłego sukcesu zarówno w szkole, jak i na rynku pracy.

² Z wyłączeniem szkół branżowych I i II stopnia, gdzie uczniowie uczą się obowiązkowo jednego języka obcego.

W poradnikach można znaleźć odpowiedzi na istotne pytania: Jak wesprzeć nauczyciela w realizacji tak odpowiedzialnego i trudnego wyzwania i jak wykorzystać potencjał uczniów, pomóc uczniom przejść ten etap edukacyjny i zrealizować postawione cele?

Wsparcie nauczycieli w realizacji ich pracy edukacyjnej oraz wykorzystanie potencjału uczniów to kluczowe elementy skutecznego systemu edukacji. Poradniki pedagogiczne zawierają cenne wskazówki, jak tworzyć inspirujące środowisko uczenia się, które motywuje i angażuje uczniów. Podkreślają znaczenie indywidualnego podejścia do każdego ucznia, rozwijania umiejętności krytycznego myślenia oraz zachęcania do samodzielnej pracy, a przykłady dobrych praktyk pomogą nauczycielom rozwijać nowe umiejętności dydaktyczne i techniki pracy.

Autorzy poradników (np. do języków niemieckiego i angielskiego) proponują przed planowaniem kształcenia przeprowadzić analizę potrzeb uczniów w klasie pierwszej. Taka analiza jest kluczowym elementem w planowaniu efektywnego kształcenia językowego. Pozwala na zrozumienie, które tematy są dla uczniów najbardziej interesujące oraz jakie mają doświadczenia z poprzednich etapów edukacji. Dzięki temu nauczyciel może dostosować metody nauczania, materiały i aktywności, aby lepiej odpowiadały na indywidualne potrzeby uczniów. Uwzględnienie czynników, które wpływają na motywację uczniów do nauki, takich jak ich zainteresowania, cele osobiste i percepcja użyteczności języka, są niezbędne do budowania ich zaangażowania i chęci do nauki. W efekcie uczniowie mogą lepiej docenić znaczenie znajomości języka obcego i jego praktyczne zastosowanie w codziennym życiu, co przyczynia się do ich długoterminowego sukcesu edukacyjnego.

Autorka poradnika do języka hiszpańskiego wskazuje na wagę odpowiedniej organizacji przestrzeni klasowej, uwzględniającej także potrzeby uczniów z niepełnosprawnościami, zadbanie o ciekawy wystrój klasy, np. mapy, plakaty tematyczne przygotowane przez uczniów. Czynnikiem motywującymi uczniów będzie także angażowanie się w różnorodne formy wydarzeń kulturowych w szkole i poza nią, konkursy, olimpiady, spotkania z ciekawymi ludźmi – przedstawicielami świata hiszpańskojęzycznego, wspólne wyjścia do kina na filmy hiszpańskojęzyczne oraz włączanie się

do współpracy międzynarodowej, np. w ramach programu e-Twinning. Jak zauważa Autorka, takie działania wpływają także na rozwój zawodowy nauczyciela.

W Poradnikach dla III etapu znajdziemy odwołania do zastosowanych na poprzednich etapach edukacyjnych założeń teoretycznych i naukowych, takich jak: podejście holistyczne, interdyscyplinarność, konstruktywizm, indywidualizacja procesu nauczania i edukacja włączająca, podejście komunikacyjne oraz uwzględnienie kompetencji kluczowych. Autorzy poradników podają, jakimi metodami i technikami założenia te można realizować. W ww. poradniku do języka hiszpańskiego odnajdujemy nawiązania do podejścia narracyjnego (**Program SOFT CLIL** B. Muszyńskiej), tutaj przedstawianego jako dążenie do efektywnego nauczania poprzez rozwijanie sprawności receptywnych (teksty narracyjne – czytanie/słuchanie), wspierających sprawności produktywne (opowiadanie/pisanie), prowadzącego do rozwijania umiejętności komunikacyjnych ucznia. Autorka podaje kilka przykładów technik przydatnych temu celowi, np.:

- analiza tekstów czytanych,
- redagowanie wypowiedzi pisemnej,
- wyszukiwanie informacji kluczowych w tekstach,
- tworzenie streszczenia tekstu lub usłyszanego materiału.

Nauka w liceum i technikum to czas wielu sprawdzianów, prac klasowych i egzaminu maturalnego. W poradnikach znajdziemy wiele przykładów strategii uczenia się, wspierających proces uczenia się, przyswajania wiedzy, powtarzania i gotowości na jej wykorzystanie. Na tym etapie edukacyjnym jest to szczególnie istotne. W poradniku do języka angielskiego strategię tę autorka dzieli na trzy grupy.

- 1. Strategie pamięciowe**, które pomagają w zapamiętywaniu oraz przywołaniu informacji, np. przez tworzenie skojarzeń myślowych, asocjacji, pojęć, umieszczanie nowych słów w kontekście, grupowanie słów w różne kategorie; używanie obrazu i dźwięku (tworzenie wizualizacji, map myśli, ilustracji, używanie skojarzeń wzrokowych, porównywanie dźwięków języka ojczystego z dźwiękami języka docelowego); powtarzanie i utrwalanie materiału językowego; zapamiętywanie przez działanie.

2. **Strategie kognitywne**, które mają na celu rozwiązanie określonego zadania i które rozwijać można przez stosowanie mechanicznych technik zapamiętywania (np. stosowanie fiszek), ćwiczenia (wymowy, pisowni, tworzenia zdań, ćwiczenie użycia i rozumienia języka w różnych kontekstach, powtarzanie zwrotów za nagraniem), analizę danych języka obcego (analiza zdań metodą dedukcji, tłumaczenie treści pisanych i mówionych), organizację wiedzy (sporządzanie notatek, streszczeń, zaznaczanie słów kluczowych w tekstach).
3. **Strategie kompensacyjne**, które pomagają uczniowi w rozumieniu i używaniu języka w sytuacji braku znajomości danej struktury. Działania sprzyjające rozwijaniu tych strategii to np. odgadywanie znaczenia słów z kontekstu podczas słuchania i czytania (domyślanie się treści), wykorzystanie wskazówek niejęzykowych (mimika, mowa ciała, wiedza ogólna), pokonywanie przeszkód w mówieniu i pisanu (prosimy rozmówcę o pomoc, wspomagamy się gestami i mimiką, używamy synonimów oraz omówienia, wykorzystujemy język rodzimy).

Współczesne podejście do nauczania akcentuje znaczenie aktywnej roli nauczyciela, który nie tylko przekazuje wiedzę, lecz także inspirowe i wspiera uczniów w procesie edukacyjnym. Nauczyciel pełni wiele funkcji – od doradcy i przewodnika po eksperta i mentora. Dzisiejszy nauczyciel kształtuje samodzielność ucznia, pobudza jego inicjatywę, stąd pełnić powinien funkcję doradcy, przewodnika, inspirującego do twórczych zachowań (**Poradnik metodyczny do programu nauczania języka angielskiego** Anny Szajerskiej i Katarzyny Śnieg). Rola nauczyciela języka obcego ujawnia się także w procesach kształcenia i rozwijania kompetencji kluczowych. W tym procesie kształcenia nauczyciel staje się ekspertem, jest odpowiedzialny za działania prowadzące do rozbudzania ciekawości uczniów, rozwijania ich samodzielności i dojrzałości, przystosowania do coraz bardziej wymagającego świata, tworzenia warunków do edukacji formalnej i kształtowania potrzeby uczenia się przez całe życie. Istotne jest, by nauczyciel jasno określił zasady obowiązujące w jego współpracy z uczniami i konsekwentnie ich przestrzegał, by wskazywał cele kształcenia, pozostawiając jednocześnie pewien margines swobody w zakresie wyboru przez ucznia zadań i sposobów ich realizacji, co sprzyja kształtowaniu samodzielności i zwiększa inicjatywę uczniów

(**Poradnik metodyczny do programu nauczania języka niemieckiego** Katarzyny Kober i Rafała Otręby).

Powyższe zasady najlepiej obrazują scenariusze interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych. Nauczyciel wspiera uczniów, ale umożliwia im samodzielne kształtowanie procesu nauki, co sprzyja rozwijaniu kluczowych kompetencji i przygotowuje ich do życia w dynamicznie zmieniającym się świecie. Autonomia ucznia w wyborze tematów i metod pracy, współtworzenie zasad oceniania (np. samoocena, ocena koleżeńska), terminów oraz przydział ról, opisanych w kontrakcie, a także możliwość samodzielnego poszukiwania informacji to elementy, które przyczyniają się do kształtowania odpowiedzialności i inicjatywy.

Projekty interdyscyplinarne integrują wiedzę z przedmiotów niejęzykowych z nauką języka, dzięki czemu uczeń buduje świadomość przydatności języka, uczy się go poprzez interesującą tematykę. Np. scenariusz dla klasy III LO **Famous sportsmen – Znani sportowcy** (autorka: Monika Antonik) ilustruje, jak tematyka znanych postaci ze świata sportu posłużyć może do realizacji zróżnicowanych celów edukacyjnych, łącząc naukę języka z informatyką oraz wychowaniem fizycznym. W innym scenariuszu tej Autorki, dla klasy IV LO/V Techn pn. **The Commonwealth of Nations – yesterday and today – interesting facts (Wspólnota Narodów – w przeszłości i dzisiaj – interesujące fakty)**, znajdziemy propozycję połączenia nauki języka z przedmiotami wiedza o społeczeństwie / historia i teraźniejszość / informatyka.

Z kolei scenariusze przeznaczone do języka rosyjskiego są przykładem integracji języka z historią, językiem polskim oraz wykorzystania nauki języka do pogłębiania wiedzy uczniów z literatury, np. **Galeria słów na podstawie powieści Mistrz i Małgorzata oraz Sąd nad Raskolnikowem – inscenizacja**, autorstwa Szymona Domańskiego.

Inny ze scenariuszy, tym razem do języka włoskiego – Scenariusz **Emigracja czy imigracja?**, łączy język włoski z nauczaniem wiedzy o społeczeństwie, historii, geografii oraz informatyki, prezentując szerokie spojrzenie na kształtowanie się kultury, języka oraz społeczeństwa włoskiego, a język włoski

staje się dla ucznia narzędziem do zrozumienia świata, wyrażania własnych opinii, przemyśleń oraz podzielnia się nimi z innymi osobami.

Odpowiedzią na potrzeby uczniów są także scenariusze projektów dla szkół branżowych I i II stopnia, w których tematyka dobierana jest tak, aby jak najpełniej pozwalała zrealizować główny cel – przygotowanie uczniów do wykonywania pracy zawodowej w różnych obszarach gospodarki. W projekcie **Od tej rozmowy wiele zależy Von diesem Gespräch hängt vieles ab** (język niemiecki, Waldemar Grzebień), uczniowie zdobędą umiejętności prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej w języku niemieckim oraz poznają zasady prawidłowego zachowania się w jej trakcie. W propozycji dla języka rosyjskiego, pod tytułem: **Zagospodarowanie terenu – budujemy nowoczesną przestrzeń dla biznesu** (autor: Dominik Szymański), uczniowie szkoły branżowej II stopnia poznają elementy projektowania niezbędne w branży budowlanej, wykonując makietę budynku. W czasie realizacji tego projektu powtórzą wiedzę z matematyki przydatną do wykonania pomiarów i obliczeń koniecznych do przedstawienia obiektu w odpowiednim pomniejszeniu, skali oraz poznają i utrwalą słownictwo w języku obcym z zakresu budownictwa, BHP oraz przyrządów pomiarowych.

NARZĘDZIA POMIARU DYDAKTYCZNEGO I NARZĘDZIA DO EWALUACJI PROCESU ROZWIJANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

To ostatnia, ale bardzo ważna część zamykająca zestaw przedmiotowy na każdym etapie edukacyjnym. Narzędzie to będzie bardzo przydatne dla wszystkich nauczycieli, którzy poszukują sposobów na idealną ocenę, będącą odzwierciedleniem wielu czynników, takich jak przyrost wiedzy, rozwijanie kompetencji i umiejętności przedmiotowych, postawy oraz zaangażowanie ucznia w proces uczenia się.

Zbudowane według jednakowego schematu, narzędzia zawierają przydatne informacje na temat roli systematycznego prowadzenia pomiaru i ewaluacji w całym procesie dydaktycznym, ze wskazaniem na funkcje kontrolną i diagnostyczną, które dają nauczycielowi i uczniowi cenną informację zwrotną, pozwalającą na wyciąganie wniosków do dalszej pracy. W narzędziach tych czytelnik znajdzie wiele wskazówek i praktycznych rozwiązań możliwych do zastosowania w zróżnicowanych sytuacjach dydaktycznych. Załączone testy wraz z metodycznym komentarzem oraz opisy dobrych praktyk posłużą jako inspiracja do tworzenia własnych testów i strategii nauczania, promujących zindywidualizowane podejście do każdego ucznia. Dzięki temu nauczyciele i uczniowie mogą lepiej zrozumieć swoje mocne i słabe strony, co sprzyjać będzie wyznaczeniu spersonalizowanej ścieżki rozwoju. Ponadto w materiałach tych nauczyciel znajdzie sugestie, jak zachęcać uczniów do aktywnego uczestnictwa w procesie edukacji przez samoocenę i ocenianie koleżeńskie, co z kolei sprzyja refleksyjnemu i świadomemu uczeniu się. Ocenianie w tym kontekście przekracza tradycyjne wystawianie ocen, stając się narzędziem motywującym uczniów do rozwijania kluczowych kompetencji i uniwersalnych umiejętności.

PODSUMOWANIE

Edukacja językowa jest kluczowym elementem w procesie kształcenia, który nie tylko umożliwia uczniom zdobycie umiejętności komunikacyjnych, lecz także rozwija ich zdolności poznawcze i kulturowe. Na jej powodzenie wpływa wiele czynników, ale bezsprzecznie jednym z najważniejszych jest nauczyciel i jego warsztat pracy. W jego ręce oddajemy pokaźny zestaw narzędzi, aby ten warsztat wzbogacać szerokim wachlarzem metod i technik, które ułatwiają naukę, ale również inspirują uczniów do samodzielnego myślenia i eksplorowania świata. Od bardziej tradycyjnych rozwiązań dydaktycznych po nowoczesne technologie informacyjne – oby ten warsztat

pracy stał się dla nauczyciela dynamicznie rozwijającym się zbiorem narzędzi, który odpowiadać będzie na zmieniające się potrzeby edukacyjne i społeczne.

Podsumowaniem niech będzie także tytuł poradnika do programu nauczania języka angielskiego autorek A. Szajerskiej i K. Śnieg, który wyraża to, o czym nie powinniśmy zapominać:

Kompetentny nauczyciel = kreatywny uczeń.

Zapraszamy: Zestawy Narzędzi Edukacyjnych: nauka języków obcych
<https://zpe.gov.pl/a/zestawy-narzedzi-edukacyjnych/DdkFeif7i>

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70
email: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl